

HEMŞİRELİK YÜKSEK OKULU ÖĞRENCİLERİNİN OKULDAKİ DANIŞMANLIK HİZMETİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞ VE BEKLENTİLERİNİN İNCELENMESİ

Aycan KARAASLAN*

Ayça
GÜRKAN**

ÖZET

Bu araştırma, E.Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Öğrencilerinin okulda var olan danışmanlık hizmeti ile ilgili görüş ve beklentilerini saptamak amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada, öğrencilerin %68.5'inin okuldaki danışmanlık hizmetinden memnun olmadıktan, %90.7'sinin daha yeterli bir rehberlik ve danışmanlık hizmeti istedikleri ve %52.6'sının eğitim konusunda yardım bekledikleri saptanmıştır.

GİRİŞ VE AMAÇ

Yüksek öğrenim gençliği, ergenlikten çıkıp, yetişkinliğe geçiş döneminin getirdiği bazı sorunlarla yüzyüze gelmektedir. Gençler bu dönemde, bağımsızlık kazanmak, kendi kişisel ve sosyal ilişkilerini yeniden düzenlemek, kendine uygun yeni değerler, yeni amaçlar benimsemeye zorunluluğu duyarlar. Bir taraftan da, gelecekteki iş ve mesleği konusunda yetişkin rol ve sorumluluklarını yüklemek zorunda kalırlar. Kısaca, bu dönemde gençler "kendi kimliğini bulma" sorunu ile karşı karşıyadırlar (3, 13, 19, 21, 22).

Yüksek öğrenimdeki gençlerin, kişisel sorunlarının yanısıra, mesleki ve eğitsel sorunları, onların psikolojik sağlıklarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (3, 22). Özellikle hemşirelik gibi stress verici bir mesleğe aday olan öğrenci hemşirelerin, bu sorunlara ek olarak,

• Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Ok. Psikiyatri Hemşireliği A.8.D. Ar. Görevlisi •
Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Ok. Psikiyatri Hemşireliği A.B.D. Ar. Görevlisi

edinmekte oldukları mesleğin güçlüklerinin. öğrencilerinden itibaren onların ruhsal sağlıklarını nasıl etkilediği, yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur (7. 8).

Kişisel ve mesleki sorunları ile ilgili olarak üniversiteli gence yeterli destek hizmetlerinin verilebildiği söylemek güçtür (15, 17, 21). Bu sorun, öğrenci hemşireler için de geçerlidir.

Sorunları onları genç öğrencilere ulaşabilmek ve gerekli psikolojik yardım hizmetlerini götürmek için çaba harcamak bir zorunluluktur (5. 6, 7, 11, 21).

Bu konu, 3 Şubat 1984'de yayınlanan bir yönetmelikle. her üniversitede kurulan "Medtko-Sosyal, sağlık. Kültür ve Spor İşleri Dairesi" tarafından öğrencilere Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında gereken hizmetlerin sağlanması şeklinde ele alınarak bir karara bağlanmıştır (5, 17. 21).

Ancak üniversite bünyesindeki psikolojik danışma servisleri ya da merkezleri. bu güne kadar tam fonksiyon gösterecek bir yeterliliğe ne niceliksel ne de niteliksel olarak ulaşamamıştır (3. 21. 22).

Bu görüşten hareketle bu araştırma. yüksek öğrenim yapmakta olan öğrenci hemşirelerin kişisel ve mesleki olarak yaşadıkları güçlükler göz önüne alınarak. okulda var olan danışmanlık hizmetinin durumu ve yeterliliği konusunda bir değerlendirme yapmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı olarak planlanan bu araştırmanın evreni. E. Ü.

Hemşirelik Yüksek Okulu 1992-1993 Eğitim ve Öğretim Döneminde bulunan tüm öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada örneklerin seçim yöntemine başvurulmamış olup. katılmayı kabul eden 346 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır.

Araştırmada öğrencilerle ilgili tanıtıcı bilgiler ve öğrencilerin okuldaki danışmanlık hizmeti konusundaki değerlendirmelerini içeren sorulardan oluşan bir anket formu kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler. E. Ü. Bilgisayar Bilimleri ABD'nde değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

I. Öğrencilerle İlgili Tanıtıcı Bilgiler

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Sosyo- Demografik Özellikler	Sayı	%
Yerleşim Yeri	29	8.4
Köy	64	18.5
Kasaba	253	73.1
Kent	315	91.0
Aile Tipi	25	7.2
Çekirdek	6	1.8
Geniş	6	1.7
Parçalanmış	180	52.0
Baba Eğitimi	103	29.8
Okur-yazar	57	16.5
ilkokul mezunu	34	9.8
Orta dereceli okul mezunu	241	69.6
Fak/Yük.Ok. mezunu	53	15.3
Anne Eğitimi	18	5.3
Okur-yazar	189	57.1
ilkokul mezunu	122	36.8
Orta dereceli okul mezunu	20	6.1
Fak./Yük. Ok. mezunu	63	18.2
Babanın mesleki Statüsü	283	81.8
Düşük	30	8.7
Orta	227	65.6
Yüksek	89	25.7
Annenin Çalışma Durumu		
Çalışıyor		
Çalışmıyor		
Ailenin Gelir Düzeyi		
Yüksek		
Orta		
Düşük		

**Sosyo-Demografik
Özellikler**

Şu anda Kaldığı Yer

Ailesi ile	117	33.8
Yurtta	181	52.3
Arkadaşları ile	45	13.0
Akrabaları ile	3	0.9
TOPLAM	346	100.00

Öğrencilerin yaşları 17-30 arasında olup, yaş ortalaması 20.2 ± 1.53 'tür.

Öğrencilerin %73.1'i kent kökenlidir ve %91'i çekirdek aile yapısına sahiptir. Öğrencilerin babalarının %52'si, annelerinin ise %69.6'sı ilköğretim veya daha az düzeyde eğitim görmüşlerdir. Babaların %57.1'i düşük statüde mesleklerde çalışmakta olup, annelerin %81.8'i herhangi bir iş yerinde çalışmamaktadır. Öğrenciler, ailelerinin %56.6'sının orta derecede gelir düzeyinde olduklarını belirtmişlerdir (Tablo 1).

Öğrenci hemşirelerin sosyo-demografik özelliklerini yansıtan bu bulgular öğrenci hemşirelerle yapılan diğer araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir (6, 10, 11, 16, 18).

Öğrencilerin şu an kaldıkları yer incelendiğinde, %52.3'ünün yurtta, %33.8'inin ise aileleri ile birlikte kaldıkları saptanmıştır (Tablo 1). Özgüven'in yurtta kalan üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada, farklı düzeylerde olmak üzere, öğrencilerin bir hayli yüksek düzeyde psikolojik sıkıntı ve sorunları olduğu, kız öğrencilerin %31.1'inin psikolojik problemlerinin kaynağı olarak "Yurttaki durumlar" ı gösterildiği saptanmıştır (15).

Öğrenci hemşireler de yurtta yada ailelerinden ayrı yaşamakta olan arkadaşlarının, aileleri ile birlikte olanlardan daha fazla sıkıntı ve yaşam zorluğu yaşadıklarını belirtmektedirler (19).

Araştırmamız kapsamındaki öğrencilerin yarısından fazlasının (%52.3) yurtta kalıyor olması, öğrencilerimizin ruh sağlıkları ile daha yakından ilgilenilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

2. Öğrencilerin Aile ve Okul İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarının İncelenmesi

Tablo 2. Öğrencilerin Aile ve Okul İlişkilerinden Memnun Olma Durumlarına Göre Dağılımı

Aile ve Okul ilişkilerinden Memnuniyet	Sayı	0/0
Aileleri İle İlişkilerinden Memnuniyet		
	24	76.
Memnun	6	3
Memnun değil	1	2.9
Kısmen memnun	0	20.
	7	8
	2	
Okul Yöneticileri İle İlişkilerinden Memnuniyet	21	6.
	191	1
Memnuniyet	134	55.
		2
Memnun		38.
		7
Memnun değil	3	10.
Kısmen memnun	5	1
	14	42.
Öğretim Elemanları İle İlişkilerinden Memnuniyet	7	5
	164	47.
Memnuniyet	14	4
	4	41.
Memnun	91	6
	91	26.
Memnun değil	11	3
TOPLAM	346	100.00
	1	32.
Kısmen memnun		1

Tablo 2'de görüldüğü gibi, öğrencilerin %76.3'ü aileleri ile ilişkilerinden memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Ornur'a göre, ailelerin içindeki etkileşim bazen anlamlı yakın ilişkilerin ve bütün doyunlann kaynağı olabildiği gibi, kimi zaman da

Memnun değil	3
Kısmen memnun	5

en büyük duygusal rahatsızlık, gerilim ve çatışmaların kaynağı da olabilir (12, 13). Çocukluk yıllarından itibaren, bireyin diğer aile üyeleri ile olan ilişkileri, ilerideki gelişim dönemlerinde çevre ile uyumunu etkileyebilmektedir.

Öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%76.3) aileleri ile olan ilişkilerinden memnun olduklarını belirtmesi, ruhsal sağlık ve uyumlarını olumlu yönde etkilediğini düşündürmektedir.

Tablo 2'de görüldüğü gibi, öğrencilerin yandan fazlası (%55.2) okul yöneticileri ile ilişkilerinden memnun olmadıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin öğretim elemanları ile ilişkileri incelendiğinde. %42.5'i bu ilişkiden memnun olmadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 2). Fadiloğlu ve arkadaşlarının yaptığı bir araştırmada da, öğrencilerin %24. 70'1 2.derecede önemli eğitim sorunu olarak öğretim elemanı-öğrenci kopukluğunu göstermişlerdir (6).

Öğrenci hemşire ile öğretim elemanı, eğitim süreci içinde ders. ders dışı ve klinik alanda olmak üzere yoğun bir ilişki içindedir. Bu ilişki çeşitli boyutlar da anlamlılık kazanır (1).

Öğrencilerin. öğretim elemanları ile ilişkilerinin niteliği. onlara bir rol modeli olmaları açısından oldukça önemlidir. Bu durum, öğretim elemanı ile öğrenci arasında bir yakınlaşma ortamı olduğunda gerçekleşebilir (1).

Araştırmamızda saptadığımız bu bulgu, öğretim elemanlarının durum ve koşullarının gerektiği gibi olmadığını ve bunun öğrenciler ile ilişkilerine yansıtıldığını belirtiyor olabilir. Bunun yarusıra, öğrenciler ile ilişkilerini yeniden gözden geçirmeleri konusunda fikir vermektedir.

Tablo 2'de görüldüğü gibi. öğrencilerin %41.6'sı, arkadaşları ile ilişkilerinden memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Yaşamın bu döneminde arkadaşlık ilişkileri. çok önem taşır. Genç arkadaşları ile özdeşleşerek kimliğini bulmaya çabalar. Genellikle arkadaşlık gereksiniminin. kendini tanıma isteğine bağlı olduğu düşünülmektedir. Kızlar, cinsiyet özelliği olarak erkeklere oranla, duygusal olarak daha dengesiz ve toplumsallaşması daha zayıftır. Bu nedenle. sosyometrik testlerde daha uzlaşmacıdırlar ve telknlere daha kolay uymaktadırlar (13, 22). Araştırmamızda. öğrenci hemşirelerin çoğunun arkadaşlık ilişkilerinden memnun olması, bu görüş ile paralellik göstermektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Problemleri Olduğunda Yardım İstedikleri Kişilere Göre Dağılımı

Yardım İstenen Kişiler	Sayı	%
Kendisi	107	30.9
Aile ve yakınları	93	26.9
Arkadaşları	102	29.4
Öğretim elemanları	4	1.2
Uzman kişi	40	11.6
TOPLAM	346	100.00

Tablo 3de görüldüğü gibi. problemleri olduğunda öğrencilerin 30.9u problemini kendi başına halletmeye çalıştığını 29.4'ü ise yakın arkadaşlarından yardım istediğini belirtmişlerdir. Özgüven'in araştırmasında da yurtlarda kalan öğrencilerin psikolojik sıkıntı ve sorunlarının çözümünde en yüksek oranda "kişi olarak kendim çözüm arıyorum" yanıtı verilmiştir (15). Bu. bizim araştırma bulgumuzu desteklemektedir.

Tablo 3'de öğrencilerin %29.4'ü problemleri olduğunda, arkadaşlarından yardım istediklerini belirtmişlerdir. Özgüven'iri araştırmasında da ikinci sırada arkadaşlarından yardım isteme seçeneği yer almıştır (15). Bu bulgu, ilgili literatür tarafından desteklenmektedir (3, 13. 22).

3. Öğrencilerin Okuldaki Danışmanlık Hizmeti İle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi

Tablo 4. Öğrencilerin Okuldaki Danışmanlık Hizmetlerinden Memnun Olma Durumlarına Göre Dağılımı.

Danışmanlıktan Memnun Olma Durumu	Sayı	%
Memnun	24	6.9
Memnun değil	237	68.5
Kararsız	85	24.6
TOPLAM	346	100.00

Tablo 4'de görüldüğü gibi, öğrencilerin %68.5'i okulda var olan danışmanlık hizmetlerinden memnun olmadıklarını belirtmişlerdir.

Fadıloğlu ve arkadaşlarının E.Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu öğrencileri ile 1986 yılında yaptığı araştırmada, öğrencilerin %54.36'sının (187 kişi) danışmanlık sisteminin, amacına ulaşmadığını belirttikleri saptanmıştır. Aradan geçen 8 yıllık süre içinde danışmanlık hizmeti ile ilgili bu olumsuz görüşün giderek artması (%68.5 -237 kişi) oldukça düşündürücüdür (6).

Bu noktada. üzerinde durulması gereken konu. okuldaki danışmanlık hizmetlerinin işlevi ile öğrencilerin ve öğretim elemanlarının bu konudaki beklentileridir. Eğitim sistemimiz içinde. rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin yeterince uygulanamaması bir sorun olmakta, bu kavram iyice anlaşılmadığından, danışmanlıktan beklenen sonuçlara varmak güçleşmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin Daha Yeterli Bir Rehberlik ve Danışmanlık Hizmeti isteme Durumlarına Göre Dağılımı.

Yeterli Bir Rehberlik ve Danışmanlık Hizmeti isteme Durumu	Sayı	%
istiyor	314	90.7
istemiyor	11	3.2
Kararsız	21	6.1
TOPLAM	346	100.00

Tablo 5'de görüldüğü gibi. öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%90.2). okulda daha yeterli bir rehberlik ve danışmanlık hizmeti istediklerini belirtmişlerdir.

Bir önceki tabloda (Tablo 4). okulda var olan danışmanlık hizmetinden memnun olmayanların oranı %68.5 iken: Tablo 5'de görülen daha yeterli bir rehberlik ve danışmanlık hizmeti isteyen öğrencilerin oranı %90. *Tdir.* Okulda var olan danışmanlık hizmetinden memnun olan ya da bu konuda kararsız olduğunu belirten öğrenciler de dahil olmak üzere. öğrencilerin tamamına yakın bir kısmı (%90. 7) daha yeterli bir rehberlik ve danışmanlık hizmeti istemektedirler.

İngiltere, Fransa, Almanya. İtalya ve İsveç'te yaptığı karşılaştırmalı bir araştırmada, İngiliz öğrencilerinin %50'si diğer dört ülkedeki öğrencilerin ortalama %70'1 okullarından daha fazla ve daha yeterli danışmanlık hizmeti bekledikleri saptanmıştır (3).

Verilen bu araştırma sonuçları, araştırmamızdaki bu bulgumuzu desteklemekte olup, okulumuzda var olan danışmanlık hizmetinin yeniden ele alınıp. geliştirilmesi konusunda fikir vermektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin Daha Yeterli Bir Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetinden Bireysel Olarak Yararlanma İsteklerine Göre Dağılımı

Yararlanma isteği	Sayı	%
Evet	300	86.7
Hayır	17	4.9
Kararsız	29	8.4
TOPLAM	346	100.00

Tablo 6'da görüldüğü gibi. öğrencilerin %86.7'si daha yeterli bir rehberlik ve danışmanlık hizmetinden bireysel olarak yararlanmak üzere başvurabileceklerini belirtmişlerdir.

Öğrenci hemşireler. diğer gençlerin yaşadığı sorunları yaşamın yanısıra edinmekte olduğu meslekle ilgili birtakım güçlükleri de deneyimlemeye başlamışlardır (2. 8. 9, 11, 14, 19). İçinde buldukları dönemin de etkisiyle öğrenci hemşirelerde birtakım ruhsal bozukluklar da ortaya çıkabilmektedir (7). Öğrencilerin eğitim yaşantılarından daha fazla doyum bulmaları ve stres kaynakları ile baş edebilmeleri için. öğrencilere daha fazla yardımcı olmak üzere bireysel olarak başvurabilecekleri bir sistemin gerekliliği açıktır.

Bunun üzerinde durulması gereken bir başka konu, Tablo 5'de belirtilen, daha yeterli bir rehberlik ve danışmanlık hizmeti isteyen öğrenci oranının (%90.7). bu hizmetten bireysel olarak yararlanmaları söz konusu olduğunda azalmasıdır (%86.7). Bu durumun, rehberlik ve danışmanlık kavramının, öğrenciler tarafından yeterince bilmediğinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Tablo 7. Öğrencilerin Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetlerinden Yararlanmak İstedikleri Konulara Göre Dağılımı.

Yararlanmak istenen Konular	Sayı	%
Eğitim	182	52.6
Ekonomik	16	4.6
Bireysel	74	21.4
Diğer	74	21.4
TOPLAM	346	100.00

Öğrencilere, "Rehberlik ve danışmanlık hizmetinden hangi alanlarda yararlanmak isterstrınız" diye sorulduğunda, öğrencilerin yarıdan fazlası (%52.6) eğitim ile ilgili konularda yararlanmak istediklerini belirtmişlerdir. Özgüven'in, yaptığı araştırmada da, kız öğrencilerin %63'ünün "dersler ve başarı durumunun" psikolojik sıkınWannın en temel nedenlerinden birincisi olduğu saptanmıştır. Aynı araştırmada "kişisel nedenler" %36 ile ikinci sırayı almıştır (15). Tablo *Tde* görüldüğü gibi, öğrenci hemşirelerde. İkinci sırada bireysel konularda (%21.4) yararlanmak istemektedirler.

Tablo *Tde* görüldüğü gibi ekonomik konular %4.6 ile sonuncu sırada yer almaktadır. Benzer bulgular, Ekşi ve Özgüven'in araştırmalarında elde edilen sonuçlara benzerlik göstermektedir. Her iki araştırmada da. kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha az oranda ekonomik sorunu olduğu saptanmıştır (3, 15).

Öğrencilerin yararlanmak istedikleri konuların önemlilik derecelerine göre saptanmasının, bu hizmeti sunmada hazırlıklı olarak yararlanılacağı düşüncesindeyiz.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu öğrencilerinin okulda var olan danışmanlık hizmetinin durumu ve yeterliliğini saptamak amacıyla yapılan bu araştırmada; öğrencilerin %68.5'inin okuldaki danışmanlık hizmetinden memnun olmadıkları,%90. 7'siniri daha yeterli bir rehberlik ve danışmanlık hizmeti istedikleri. %86. ?'sinin bu hizmetten bireysel olarak yararlanmak istedikleri ve yandan fazlasının (%52.6) eğitim konusunda yardım bekledikleri saptanmıştır.

Araştırmadan elde edilen bilgiler doğrultusunda, önerilerimiz şunlardır:

Eğitimde, öğretimi sağlayan eleman, izlediği eğitim programları nedeniyle öğrencinin yetenek ve kapasitesini rahatlıkla ortaya koyabilecek bir ortamı sağlayamamaktadır. Ayrıca öğretim elemanının eğitimin gerektirdiği tüm etkinlikleri yerine getirmesi olası değildir. Bunları gerçekleştirebilmesi için öğrenci sayısının fazlalığı önemli bir engeldir. Bunların yarusıra, öğretim elemanına, bu zor işinde yardımcı olacak rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri adı altında ayrı bir hizmet grubunun oluşturulması gerekmektedir.

Rehberlik ve danışmanlık hizmetini veren uzmanlarla eğitimciler arasında iyi bir eşgüdürn gereklidir.

Giderek artan öğrenci fazlalığı nedeniyle. sözü edilen bu hizmetin, yalnızca belirli bir zaman ve yerde ya da sorun olduğunda verilen bir hizmet olmayıp. yaygınlaştırılması ve sürekli olması gerekmektedir.

SUMMARY

ASSESSMENT OF STUDENT OPINIONS ON THE CONSULTANCY AND GUIDANCE SERVICES GIVEN AT THE SCHOOL OF NURSING IN THE AEGEAN UNIVERSITY

This research is carried out to determine and assess the opinions and the expectations of the students related to the situation and sufficiency of the consultancy and guidance services given at the School of Nursing. in the Aegean University.

The study findings showed that a wide majority of the students. who are willing to benefit from the services. found them insufficient. unsatisfactory and to be improved. It is also pointed out that the continuity and existence of the services are vital factors for the expected improvement and advancement.

KAYNAKLAR

1. Aşti. N.: "Hemşirelik Eğitiminde Öğrenci-Öğretmen İlişkileri", Hemşirelik Bülteni, 3: 13. 1989. 50-55.
2. Beck. C.T.: "Nursing Students Initial Clinical Experience: A Phenomenological Study", Int.J.Nurs.Stud .. 30: 6. 1993. 489-497.

3. Ekşi. A: "Gençlerimiz ve Sorunları". İstanbul Üni. Yayın No: 2790, Mediko-Sosyal Merkezi Yayın No: 1, İstanbul. 1982. 44-354.
4. Ersever, O.G.: "Psikolojik 'Danışma ve Rehberlikte Dışa Dönük Yeni Anlayış ve Programlar" V. Ulusal Psikoloji Kongresi, Ege Üni. basımevl, İzmir. 1990, 655-658.
5. Fadıloğlu, Ç.: "Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik" E.Ü. H.Y.O. Dergisi 5: 1. 1989. 61-68.
6. Fadıloğlu. Ç. ve Ark.: "Ege Üni. Hemşirelik Yüksek Okulu Öğrencilerinin Eğitim Sorunları ve Mesleksel Beklentilerinin Saptanması", !.Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu, 11-12 Eylül 1986. Hilal matbaacılık AŞ., İstanbul, 1988, 110-116.
7. Gürkan. A. Karaslan. A: "Ege Üni. Hemşirelik Yüksek Okulu Öğrencilerinin Ruhsal Durumları ve Bunu Etkileyen Bazı Etmenlerin incelenmesi" III. Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu Serbest Bildiri, 8- 10 Eylül. İstanbul, 1993.
8. Heidgerken. L.E.: "Hemşirelik Okullarında Öğretim ve Öğrenim" 3.Baskı. Çev.P. Veliöğlu, J.B. Lippincott Company. Philadelphia-Moritreal, 1965. 32-108.
9. Kadir, L.: "Öğrenci Hemşirelerinin Klinik Deneyimlerinin ilk Gününde Hasta ve iletişimi Başlatmadaki Güçlüklerin Saptanması. Yüksek Lisans tezi İzmir, 1985.
10. Karadağlı. A: "Sağlık Meslek Lisesi Hemşirelik Bölüm Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeylerinin incelenmesi. Doktora Tezi. İzmir, 1991.
11. Kocaman. G. ve Ark.: "Öğrenci Hemşirelerde Stres ve Doyum Yaratan Öğrenim Yaşantıları". 1.Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu. 11-12 Eylül 1986. Hilal Matbaacılık AŞ. İstanbul. 1988, 89-98.
12. Onur. B.: Gelişim Psikolojisi 2. Baskı. Verso yayıncılık. Yeriçağ Matbaası. Ankara. 1991. 75- 132.
13. Onur B.: Ergenlik Psikolojisi. 2.Baskı. Hacettepe Taş Kitapçılık Ltd. Şti .. Öztekin Matbaası Ankara. 1987. 247-264.
14. Özgür. G.: E.Ü. H.Y.O. Birinci Sınıf Öğrencilerinin Klinik Uygulama Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İzmir, 1984.

15. Özgüveri. E.: "Yurtlarda Kalan Üniversite Öğrencilerinin Sağlık ve Psikolojik Sorunları". V. Ulusal Psikoloji Kongresi, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 1990, 47-56.
16. Saruhan, A.: E.Ü. Tıp Fak. SML Hemşire Bölümü Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleği Hakkındaki Görüşleri ve B.Mesleği Seçmelerindeki Etmenler. Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 1986.
17. Selçuk. Z.: "Psikolojik yardım Hizmetlerinde Kültürel Sorunlar", V.Ulusal Psikoloji Kongresi, Ege Üni. basımevi, İzmir, 1990, 97-100.
18. Sümbüloğlu, V. ve ark.: "Ortaokul ve Lise Son Sınıf Öğrencilerine Göre Kadınlar İçin İdeal Meslek Olarak Hemşirelik". Türk Hemşireler Dergisi, 37: 4, 1987, 36-41.
19. Taşçı. S.: "Birinci Sınıf Öğrencilerinin Mesleğe ve Üniversiteye Uyumu", Türk Hemşireler dergisi, 35: 5, 10- 12.
20. Yanbastı, G.: "Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Kendi Ruh Sağlıklarını Değerlendirmeleri: Bir Karşılaştırma". V. Ulusal Psikoloji Kongresi, Ege Üni. Basımevi, İzmir, 1990, 57-63.
21. Yeşilyaprak, B.: "Üniversite Gençlerin Psikolojik Sorunları" Psikoloji Dergisi 5: 20, Eylül, 1986, 80-84.
22. Yörükoğlu, A.: Gençlik Çağı. 6. Baskı, Özgür Yayın Dağıtım, Acar Matbaacılık, İstanbul, 1989. 69-202.

